

Høring - forslag til revidert politikk for åpen forskning ved Universitetet i Bergen

Bakgrunn for høringsforslaget

Åpenhet og deling av forskningsresultater er grunnleggende for kunnskapsutviklingen. UiBs forskning skal være så åpen som mulig. Samfunnsendringer drevet frem av blant annet teknologisk utvikling, økt digitalisering og kunstig intelligens har skapt nye muligheter, men også nye utfordringer for forskning, utdanning, innovasjon og kunstnerisk utviklingsarbeid. Kunnskap skal ideelt sett kunne deles fritt på tvers av landegrenser, men dette har lenge vært utfordret av ubalanser i den globale kunnskapsarbeidsdelingen. Internasjonalt forskningssamarbeid kan også bli påvirket av geopolitisk uforutsigbarhet.

Universitetsstyret har bedt om en revisjon av [UiBs politikk for åpen vitenskap](#) vedtatt i 2020 i [sak 101/20](#).

Denne saken er forberedt av Universitetsbiblioteket i samhandling med viserektor for forskning og innovasjon. Forslag til revidert politikk for åpen vitenskap er forankret i Forskningsutvalget, i dekanmøtet og i rektoratet. Forslag til revidert politikk sendes på internhøring ved UiB før saken styrebehandles 10. september.

UiBs gjeldende politikk for åpen vitenskap gjelder for forskning, utdanning og formidling som skjer ved UiB. Prinsippene for åpen vitenskap skal legges til grunn for alt forskningssamarbeid UiB deltar i. Politikken er inndelt i fem områder:

1. Åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid
2. Åpne forskningsdata
3. Åpen innovasjon
4. Åpne læringsressurser
5. Folkeforskning

Etter innspill fra Forskningsutvalget, dekanmøtet og rektoratet har man valgt å ikke videreføre områdene åpen innovasjon, åpne læringsressurser og folkeforskning i revidert politikk. I UiBs politikk for immaterielle rettigheter behandles åpen innovasjon og akademisk frihet i et eget avsnitt og anses dermed som allerede ivaretatt. Man vil se åpne læringsressurser i sammenheng med åpen utdanning mer overordnet, og området løftes derfor ut av politikken. Folkeforskning er et område man mener bør vurderes og forvaltes på prosjektnivå.

Over 80 % av UiBs vitenskapelige artikler har åpen tilgang, og det arbeides fortløpende med å sikre publiseringstjenester av høy kvalitet til UiBs forskere. Verktøy, praksis og infrastrukturer for forskningsdata blir stadig viktigere og mer omfattende både i forskning og i nasjonale og internasjonale forskningssamarbeid. Etter innspill fra Forskningsutvalget, dekanmøtet og rektoratet har man valgt å videreføre åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og åpne forskningsdata i revidert politikk.

På bakgrunn av nevnte fokusering, endres også benevnelse fra **politikk for åpen vitenskap** til **politikk for åpen forskning**.

I utarbeidelsen av politikk har man sett det hensiktsmessig å skille mellom politikken på den ene siden, og retningslinjer og tilretteleggende tiltak som er av mer administrativ og forvaltningsmessig karakter, på den andre. Retningslinjer og tilretteleggende tiltak blir utarbeidet i et separat dokument, og lagt frem for styret som en orienteringssak til styret høsten 2026.

Vi sender med dette forslag til revidert politikk for åpen forskning på høring og ber fakultetene videreformidle høringen til underliggende enheter. Vi ber om at hvert fakultet oversender sine innspill samlet innen **høringsfristen 17. august**.

Med vennlig hilsen

Maria-Carme Torras Calvo
avdelingsdirektør

Paul Simon Svanberg
seksjonsleder, Tilvekst og system

Politikk for åpen forskning ved Universitetet i Bergen

Innledning

Åpenhet og deling av forskningsresultater er grunnleggende for kunnskapsutviklingen. I tråd med UiBs strategi for forskning på høyt internasjonalt nivå, skal UiB fremme åpen forskning og god forskningsetisk praksis.

Samfunnsendringer drevet frem av blant annet teknologisk utvikling, økt digitalisering og kunstig intelligens har skapt nye muligheter, men også nye utfordringer for forskning, utdanning, innovasjon og kunstnerisk utviklingsarbeid. Forskning av høy kvalitet gir oss kunnskap vi kan stole på. Økt tilrettelegging for etterprøvbarhet, reproduserbarhet og overførbarhet kan i møte med gjennomgripende samfunnsutviklinger bidra til å styrke tilliten til forskningen.

Regjeringen, forskningsrådet og EU forutsetter åpen tilgang vitenskapelige publikasjoner og forskningsdata fra prosjekter de har medfinansiert slik at kunnskapen derfra kan deles likt med alle både i og utenfor akademia.

Kunnskap skal ideelt sett kunne deles fritt på tvers av landegrenser, men dette har lenge vært utfordret av ubalanser i den globale kunnskapsarbeidsdelingen. Internasjonalt forskningssamarbeid utfordres også av geopolitisk uro, men gjennom deling av forskningsresultater, metoder og data kan åpen forskning bidra demokratiserende til det globale forskersamfunnet.

UiBs politikk for åpen forskning er basert på prinsippet om at forskning og forskningsprosesser skal være så åpne som mulig, så lukkede som nødvendig. Det vil si at forskning og forskningsprosesser skal gjøres åpent tilgjengelige med mindre legitime hensyn som sikkerhet, personvern, juridiske forhold eller konkurransehensyn står i veien.

Virkeområde

Begrepet åpen forskning omfatter åpen tilgang til publikasjoner og resultater, samt forskningsdata i hele spekteret av vitenskapelige og kunstneriske metoder, og UiBs politikk for åpenforskning gjelder for blant annet

- Vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid
- Forskningsdata og -databaser
- Dataprogrammer og tilhørende dokumentasjon og kildekode
- Bilde- og videomateriale

UiB fremmer vitenskapelig og kunstnerisk praksis hvor prosesser og resultater er åpent tilgjengelige under vilkår som bidrar til deling, gjenbruk, samarbeid og samfunnsansvar.

Åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid

Universitetet i Bergen har, i tråd med regjeringens retningslinjer, som mål at vitenskapelige publikasjoner og resultater av kunstnerisk utviklingsarbeid skal være åpent tilgjengelige. Dette bidrar til at forskning og kunnskap kan deles, spres og gjenbrukes av forskere, institusjoner og samfunns- og næringsliv.

Tilgang til kunnskap er en viktig forutsetning for et velfungerende demokrati og fri meningsutveksling. Universitetet i Bergen har derfor sikret alle sine ansatte rett til å dele sine vitenskapelige artikler med åpen tilgang.

Universitetet i Bergen skal i nasjonale og internasjonale nettverk og samarbeid, fremme kvalitetssikrede og bærekraftige tilnærminger til åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner.

Åpne forskningsdata

Åpenhet om og deling av forskningsprosesser, metoder, og data ligger til grunn for god forskningsetisk praksis. Universitetet i Bergen har som mål at data som er resultat av de ansattes forskningsaktivitet, skal klargjøres og tilgjengeliggjøres for deling og viderebruk, i tråd med FAIR-prinsippene og dataforvaltningsloven.

Forskningsdata skal som en hovedregel tilgjengeliggjøres slik at verdiene i dataene kan viderebrukes best mulig. Slik fremmes langsiktig forskning av høy kvalitet og integritet.

Universitetet i Bergen skal i tillegg legge til rette for at blant annet

- Forskningsdata og -databaser
- Kildekode, dataprogrammer og tilhørende dokumentasjon
- Bilde- og videomateriale

som skapes i forbindelse med forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid kan tilgjengeliggjøres og deles, der dette er praktisk mulig og etisk forsvarlig.

Lagring og tilgjengeliggjøring skal gjøres i tråd med gjeldende retningslinjer og juridiske rammer som personvern, samtykke, informasjonssikkerhet, forretningshemmeligheter og immaterielle rettigheter (IPR).

UiB skal i nasjonale og internasjonale nettverk og samarbeid fremme åpen tilgang til forskningsdata og FAIR-prinsippene. UiB skal bidra til infrastrukturer hvor åpne forskningsdata kan lagres, viderebrukes og forvaltes langsiktig og i tråd med gjeldende regelverk.